

LETRO INTERNACIONA

(Revueto transfrontiera – Organo dil stabilista skolo)

Nº 5 Septembro-Oktobro 2002

N 5 Septembre-Oktobro 2002
Aparas ve singla duesma monato.

Varala abono-preco : Francia 3 euri.

Altri landi : 5 internaciona respondo-kuponi o banko-bilieto ye 5 euri.

Altra landi : 5 Internaciona respondio koperi o salvoj
Redaktero : Jean Martignon, 12, rue Maurice Utrillo F-91600 Savigny sur Orge - Francia
elektronika adreso (e-mail) <jeanmartignon@minitel.net>

Digitized by srujanika@gmail.com

VORTO DAL REDAKTERO : Ye la fino dil monato septembro 2002, me sejornis dum un
semano en la granda Greka insulo Kretia. Hike, me volas naracar ica vakancala voyago
tam bone kam me povas memorar ol.

VOYAJO A KRETIA

Muzeo di Iraklio : La Dami sur blua fundo.

Ye lundio, la 23ma di septembro 2002, me arivis a la Franca aeroportuo di Roissy cirkum Paris. Ibe me rapide trovis mea voyago-kompani, qui esis preske omna, membri di mea laboreyo-administrerio, nam ica voyago organizesis po chipa preco da mea samprofesionani. Ni vartis dum longa tempo nia aviacilo qua, kelke, tardesis (quale ofte por avioni). Pos desfacila deproto, ni ne havis tranquila aviacao nam en la proximeso di Makedonia ni subisis "aerala petulaji" tre fortia, ma fine ni atingis la arivo-aeroportuo en Iraklio, chefurbo di Kretia, ye la vespero kande ja nokteskis. Pose ni kaptis omnibuso,

qua duktis ni a nia hotelo "Alexandros" jacanta en urbeto Georgopolis, uben ni arivis ye 23 kloki. Quankam ni arivis tarde, ni povis repastar e ni vizitis kelke la cirkumajo dil hotelo ante irar a lito. Me sucesis telefonar a mea familiarini e pagar mea kurta telefonala advoko per moneto-peco ye 50 cent(im) en nia nova komuna etalono.

Ye la sequanta dio, 24ma di septembro - Me enskribigis me dal vakanco-klubo, qua jeras la hotelo, por exkursi omnibuse dum la semano di mea sejorno. La unesma exkursio komencis dum la posdimezo di ca dio ipsa. Nia omnibuso duktis ni ad urbo Khania (pronuncez la -kh quale la Hispana jota o la Germana ach-laut). Ante atingar Khania, ni vizitis monakerio ortodoxa, qua tamen ne esis en pura ortodoxa stilo, nam la Venezziani okupis l'insulo Kretia dum quar yarcenti (XIIIma yarcento til fino dil XVIIIma yarcento) e li forte influis la lokala arkitekturo ed arto. La pregeyo ipsa dil monakerio esis tre bela e pure Greka-ortodoxa, nam esis tre bela ikoni e splendida ikonostaso~~X~~ (loko ornita per ikoni, dop qua la sacerdoto izolesas por la kulto). Nia guidistino, nomita Ariana quale la Kretiana heroino di la legendo pri la Minotauro, explikis a ni abundante per tro multa detali (quale pose nia omna guidisti) la historio e la apartaji dil monakerio e dil ortodoxa religio talmaniere ke me memoras nur poke la explikaji. Plu tarde ni vizitis, nefore, loko superpendanta la maro e qua aspektis quale tranquila gardeno, ubi enterigesis la granda Greka viro politikala Eleftherios Venizelos (1864-1936) qua naskabis en Khania e pleis grava rolo en la Greka politiko dum la komenco dil XXma yarcento. Pose l'omnibuso arivis en Khania e la guidistino vidigis a ni marveloza e charmiva stradeti di qui la domi konstruktesis chefe dum la Venezziana epoko. Fine ni havis libera tempo por vizitar la merkato-halo qua havis tipe mediteraneal atmosfero ed ubi multa lokala vari : legumi, frukti, kuki, saponi e maxim diversa mestieraji, kelkafoye tre bunta e spicizita e qui ne esas trovebla en Mez- o West-Europa, expozesis. Fininte la vizito che la halo ante itere esar en la turismala vehilo por retrovenar al hotelo, me vizitis ortodoxa kirko ubi la popo celebris deala servo. On kantis tradicionala kantiki sen irga akompano da muzikilo. La kirko ipsa ne tre dessimilesis Romana-katolika kirki ecepte la prezenteso dil ikonostaso~~X~~. En la hotelo, me havis l'okazono gustar lokala frukti, precipue oranji e vitberi, qui esis delicoza e tre saporiza, extreme dominacanta le same, quin ni gustas en nia nordala landi.

Ye merkurdie 25ma di septembro - Me exkursis tra Kretiana vilaji. Nia guidisto, viro cafoye, savigis a ni en l'omnibuso ke esas mult olivieri en Kretia. Omna rurala posedanti havas olivieri qui esas la richezo dil insulo, nam l'olivi di Kretia e lia oleo esas le maxim bona en la mondo. En l'unesma vilajo ubi ni haltis, il vizitigis a ni tre mikra ortodoxa rurala kirko (semblas ke oli esas same mikra en omna vilaji, probable ye l'imito dil anciena pagana Greka templi). Ni vidis itere tre bela ikoni ed ikonostaso. Pose ni trairis altra vilajo nomita Argiopolis (ico signifikas Arjenturbo), qua havas multa restaji del Venezziana epoko. Olim, dum l'Antiqueso, l'urbeto nomesis Lappa ed en 1930, cirkume, on trovis ibe restaji di Termi evanta de la Romana periodo. Nia Greka akompananto parolis anke a ni pri la historio di Kretia, pri lua tre alta civilizuro en prehistoriala tempi. Segun il, e multa kultivita Greki, la erupto di la volkano dil insulo Santorini (ye 1500 a.K. cirkume) produktis terorigiva bruoso qua audesis til Egiptia e destruktis la Kretiana civilizo per kataklismo, tale naskigante la mito pri Atlantida.

Promenante en la vilajo, plu tarde, me vidis, unesmafoye dum mea vivo, popo enstrade. Il havis longa hararo, esis tote nigre vestizita ed esis ankore tre yuna e bele aspektanta.

Lor la dimezo-repasto ni manjis en vilajala restorerio. Tre rustika, ma tamen sat komfortoza. La nutrivi esis saporiza e reprezentis bone la lokala rurala koquarto. Dum la posdimezo, la guidisto vizitigis a ni famoza domo di

anciena richa familio qua rezistis heroale kontre la Turki dum la Turka okupado di Kretia (1669-1898). Ica domo transformesis a muzeo ed on montris a ni la utensili e la kostumi dil omnadia vivo. Regretinde, pro la mikreso dil habiteyo e la tro grandanombra asistanti, esis tro varma en ol e ni sudorifis per granda guti.

Jovdie, ye la 26ma di septembro - Nulo previdesis por me e me repozis en la hotelo. Me tamen promenis en l'urbeto e kompris jurnali, inter li la interesiva Germanalingua jurnalo di Grekia "Die Athener Zeitung" (La jurnalo di Athina) qua savigas tre valoroza informi, omnadomene, pri Grekia.

Venerdie, ye la 27ma di septembro - Me exkursis a la arkeologiala ruini dil palaco di Knosos. Lo esis tre bela jorno kun tre bela blua e sunoza cielo, ma sen tro fôrta varmeso. La tre bone organizita vizito di la agri kun arkeologiala ruini esis tre interesanta. Esis turista grupi de multa Europana nacioni ed on audis precipue la soni dil Italiana, Germana, Nederlandana ed Angla lingui, e, mem me kredas, di la Polona. Nia guidistino esis muliero kun nigra hari, qua aspektis quale tipala sud-Europanino. En sud-Francia esas anke personi qui aspektas tale e me ne esis eklandigita. El parolis ecelante la Franca e raportis a ni tre serioze e tre komplete pri la arkeologiala exkavi facita dal Angla arkeologiisto, sir Arthur John Evans (1851-1941) e lua trovaji. La insulo, anke el dicis a ni, konocis tre alta civilizala nivelo lor la bronzo-epoko (ye 2000 a.K., cirkume) e plu tarde dum la palaco-periodo til 1500-1350 ante nia ero. Por la richa Kretiani existis ja individuala balno-kuvi ed ico existos itere erste ye la 18ma jarcento en Europa. La stradi esis neta kun bona kanalizuro-sistemo. La populo di Kretia esis extreme religiema ed esis nek Indo-Europana nek Semida. Til nun, on ne savas lua origino.

Ye dimezo l'omnibuso duktis ni ad Iraklio, chefurbo di Kretia, relative moderna e prospera urbo. Me dejunis en restorerio kun samlandani di sudwest-Francia, regiono quan me sat bone konocas. Li aludis pri la multa Europani qui kompras rezideyi, liaregione, precipue Angli, e qui prizas vivar en ica loki. La Angli qui habitas en regiono Perigordia (sudwest-Franca provinco, dum la Mezepoko posedajo dil reji di Anglia) dicas ke ol tre similesas sud-Anglia ma kun plu sunoza klimato. Pos la repasto, ni vizitis la tre bela muzeo di Iraklio qua kontenas la trovaji, rezulto dil exkavi en Knosos. Trovesis splendida objekti : juveli, siglili, desegnuri piktala, sarkofagi edc... Por singla, nia guidistino havis expliki e lo esis tro multe por me. Me nur memoras ke, ultre lia brilanta civilizala nivelo, la anciena Kretiani pensis esar nur parto dil naturo e ne opinionis esar supera a la animali od esar exter li. Erste la Greki dil klasika konocata epoko (8ma jarcento a.K., e pose) komencis opinionar tale e plasizis la homo super la altra kreuri.

Pos katastrofatra tertremi ed invadi (od infiltrado) da kontinentala Greki, la Kretiana civilizo lente dekadeskis. La invadi dal Doriani ye la 12ma - 11ma jarcenti a.K. kontributis retroirigar la insulo a mizeroya desevolucioninta stando. En la klasika Greka epoko la insulo esis dope lasita e lua kulturo esis tre provinciala. La situeso pluboneskis lor la Romana periodo, e plu tarde, lor la lasta jarcenti dil Venezziana okupado (16ma - 17ma jarcenti p.K.). Kretia havis itere granda kulturala florifado (arto, arktitekturo, literaturo) e prospero. La famoza piktisto El Greko laborinta en Hispania, venis de Kretia tatemp. Nun la insulo, segun semblo, konocas itere ora epoko e kulturala florifado e plura mondale famoza autori Greka, inter li Nikos Kazantzakis (1883-1957), same kam muzikisti, esas Kretiani. Pos la muzeo-vizito ni havis libera tempo dum un horo e me profitis ico por vizitar la charmiva stradeti dil urbo, qui posedas to quon me konsideras kom Greka e mediteraneal atmosfero. Ica atmosfero tre pensigis a me a mea yunevo en sud-Francia. Ol kompozesas per indolenteso, vivo-plezuro cirkondata per kelka misterio e ligiteso dil prezenteso a yarmila pasinteso, tale transmisante, ulagrade, sentimento di permananta yuneso. E di intimeso favoroza a diskreta amori.

Retroveninte proxim la muzeo ubi ni devis vartar nia omnibuso, me vidis la afishi di cinemo. La titulo dil nun spektigata filmoesis : "Femme fatale" en

la Franca. Ica titulo tre amuzis me, nam "femme fatale" signifikas : "extreme bela muliero qua atraktas la viri a tragediatra fato". Do, quankam tre rara esas la ordinara Greki qui savas la Franca, on ne hezitis uzar mea matrala linguo por expresar tala koncepto. La stradi e chosei esas neta. Evidente Kretia esas sat prosperoza regiono. Mem se la lando ne esas richa, semblas ke la reputeso di povra lando quan havis Grekia, nelonge ante nun, esas nun nur memorajo.

Saturdie, ye la 28ma di septembro - Me levesis tre frue por irar a la insulo Santorini. La vetero esis tre sunoza, matine, e la maro tre kalma, tamen esis desagreable fakteto ke la iro per navo duris dum kin hori, same kam la retroveno. En la navo esis poka ek mea samlandani, ma multa Germani. Fortunoze, me savas fluante ita linguo e konseque me povis parolar kun altra pasajeri. Evidente, kande on voyajas en stranjera landi, esas bona esar poligloto. Arivinta ye dimezo, omnibuso vartis ni ed acensigis ni vers montaral vilaji. La guidistino qua parolis alternante Germane e France montris a ni marala loko cirkondata dal insulal montaro. Ica loko nomizesas "kaldiera" segun Hispana vorto qua signifikas : kaldrono. Sub la maro esas la volkano qua tempope produktas tertremi. Esis en ica loko ke eventis la kataklismo, en 1500 a.K., qua subversis la lore existanta mondo. Fine ni arivis a pleziva vilajeto ube ni povis rapide repastar. Pos departo ed itera omnibuso-veho, ni atingis la tre bela vilajo la qua salias, per alta montaral disto, super la maro. La domi esis, quale ofte en Grekia, farbizita per blanka koloro e la arkitektural stilo dil domi esis tre originala. Nia guidistino asertis ke la famoza arkitekto dil XXma jarcento, Le Corbusier, lojis hike dum kelka tempo ed il kaptis idei surloke por lua arkitektural projekti. Ni darfis promenar dum mi-horo tra la charmanta e tre komercanta vilajo. La guidistino plendis ke prospero venis tro rapide en ica insuli e ke la homi ne dominacas ol. Lor la retroveno, nia profesionala akompananto, naracis a ni la nekalma historio dil insulo per devasti da pirati e pri la lojanti qui mustis fugar tre fore de la maro por salvesar. Nunepoke, on kultivas ibe viteyi, frukti e legumi e tote aparte ula "tomati-cerizi" qui esas tre saporiza. Ni parfinis decensar de la monto per teleferikox (ulaspeca vehilo-acensilo uzata por plu facile acensar e decensar en montala loki). Ma regretinde komencis pluvar abundante e ni riatingis la navo por retroveno sub pluvego.

Sundie ye la 29ma di septembro - To esis nia lasta sejornala dio e ne previdesis exkursio. Franca amiki invitis me venar kun li a vicina vilajo an bordo di lago. Ni vehis adibe per "treneto" por turisti. La vetero esis tre agreable e sunoza lore. Ni promenadis babilante cirkum la lago e pose ni iris dejunar a mikra rurala restorerio proxim la lago. La repasto esis saporiza, abundanta e chipa, ni pagis 10,50 euri, cirkume. En Paris po simila repasto ni pagabus adminime 17 o 18 euri. Per la euro ni havas l'avantajo povar bone komparar la preci e ne plus havar kambio-problemi. Pos la dejuno, ni promenis ed iris ad agreable drinkeyo sur kolineto nefore de la lago. Regretinde, la pluvo arivis e ni mustis retrovenar a nia hotelo per la "treneto" sub vera diluvio falanta del cielo.

Ni retrovenis a nia lando avione, ye la sequinta dio 30ma di septembro e ni arivis sub koldeta autunala suno. Grekia esas tre bela ed interesiva lando, e Kretia esas tre atraktiva insulo. Se la cirkonstanci posibligos io, me volunte vizitos itere ita lando.

